



สรุปสภาพและแผนการพัฒนาอำเภอเกาะพะงัน

6.1 สรุปสภาพเกาะพะงัน

เกาะพะงันมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรอยู่ในระดับดี กล่าวคือ มีสภาพพื้นที่แบบผสมระหว่างที่ราบ ที่ลาด และภูเขา ทำให้มีพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีที่ราบสำหรับการตั้งถิ่นฐานและการผลิตทางการเกษตรกรรม ทั้ง ๆ ที่สมรรถนะของดินมีความเหมาะสมเพียงระดับปานกลางก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมาช้านานพอสมควร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญต่อการขยายตัวทางการท่องเที่ยวอย่างมาก

ทรัพยากรของเกาะพะงันเหล่านี้ ได้ถูกใช้โดยประชากรเกาะพะงัน อย่างขาดการดูแลเท่าที่ควร ทำให้ทรัพยากรบางอย่างถูกใช้ไปมากจนอาจเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และการตั้งถิ่นฐานในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตัดไม้ทำลายป่า เพื่อการขยายพื้นที่เกษตรกรรม และการใช้ไม้ ซึ่งในปัจจุบัน พื้นที่ป่าสมบูรณ์และป่าโปร่งในเขตป่าสงวนแห่งชาติเกาะพะงัน เหลืออยู่เพียง 6,199 ไร่ และ 5,399 ไร่ ตามลำดับ จากพื้นที่ป่าทั้งหมด 24,450 ไร่ นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น น้ำ ซึ่งถูกปล่อยให้ไหลลงสู่ทะเล โดยมีการเก็บกักมาใช้เพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณในการสร้างฝายและอ่างเก็บน้ำ

เกาะพะงันมีประชากร 6,896 คน อาศัยอยู่ใน 1,746 ครัวเรือน ซึ่งในอดีตประชากรมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เพราะสภาพการผลิตที่ตกต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มะพร้าวและข้อจำกัดของพื้นที่ ทำให้ประชากรส่วนหนึ่งอพยพไปตั้งถิ่นฐานยังอำเภอและจังหวัดอื่น ๆ นอกจากนี้ ความทุรกันดารและห่างไกล ทำให้ประชากรส่วนหนึ่งเดินทางไปศึกษาต่อในเมืองและกรุงเทพฯ แล้วไม่กลับถิ่นเดิมอีก การลดลงของประชากรทำให้มีประชากรผู้สูงอายุในสัดส่วนสูง และมีประชากรวัยเด็กน้อย อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของประชากร คาดว่าจะมีโอกาสเพิ่มขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัว

ของการท่องเที่ยว ทำให้มีผู้เดินทางกลับมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น และการอพยพเข้าของคนต่างถิ่นมีมากขึ้นด้วย

ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรเกาะพะงันโดยรวม นับว่าอยู่ในระดับที่ดี โดยประชากรมีรายได้เฉลี่ยสูงถึง 94,426.94 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยอาชีพหลักส่วนใหญ่ทำสวนมะพร้าว รับจ้าง และการประมง แต่เมื่อพิจารณารายได้ของประชากรส่วนใหญ่แล้ว ร้อยละ 85.3 มีรายได้เฉลี่ยเพียง 67,179.41 บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการกระจายรายได้ที่ต่ำ (Gini index = 0.58) โดยผู้มีอาชีพประมงขนาดใหญ่ การค้าและบริการเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงมาก นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรเกาะพะงันมีที่ดิน (ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ) เฉลี่ยเพียง 15.77 ไร่/ครัวเรือน ในขณะที่มีที่ดินขนาดใหญ่ส่วนหนึ่งเป็นของประชากรเกาะพะงันและเกาะสมุย ซึ่งปัจจุบันที่ดินเกาะพะงันร้อยละ 10 มีการซื้อขายกันในราคาที่สูง และราคามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การผลิตหลักของเกาะพะงัน ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว ประมง และรับจ้าง โดยมีการค้าและบริการเป็นอาชีพที่เริ่มมีความสำคัญมากขึ้น จากการศึกษาสามารถประเมินมูลค่าการผลิตภาคการเกษตรกรรมได้ถึง 259.611 ล้านบาท เป็นการผลิตจากสวนมะพร้าว 77.998 ล้านบาท (ผลผลิตโดยตรงของเกษตรกร 24.52 ล้านบาท) การประมง 176.307 ล้านบาท (ผลผลิตชาวประมงเกาะพะงัน 36.177 ล้านบาท) เลี้ยงสัตว์ และอื่น ๆ 3.733 และ 1.573 ล้านบาท ตามลำดับ ผลผลิตส่วนใหญ่ขายเป็นสินค้าออกปีละ 207.843 ล้านบาท ส่วนที่เหลือเลี้ยงครัวเรือนเกาะพะงันและการท่องเที่ยว ซึ่งมีการบริโภคภายในถึง 27.366 และ 64.31 ล้านบาท ตามลำดับ

การผลิตในสาขาเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว ได้ก่อให้เกิดรายได้ในสาขารับจ้างประมาณ 17.913 และ มีปริมาณเงินผ่านสาขาการค้าและบริการ 110.576 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม เกาะพะงันจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากภายนอก เช่น ข้าว นิชผัก เนื้อสัตว์ ตลอดจนน้ำมัน แก๊ส เครื่องดื่ม ฯลฯ จึงทำให้เกาะพะงันต้องสั่งซื้อสินค้าเข้าเป็นมูลค่าถึงปีละประมาณ 61.855 ล้านบาท นอกจากนี้ ประชากรเกาะ

มูลค่าผลผลิตด้านการประมงของเกาะพะงัน มี 170 ล้านบาท เป็นมูลค่าของเรือประมง ซึ่งมาจากภายนอกมาจำหน่ายผ่านเกาะพะงันถึง 140.13 ล้านบาท โดยมีผู้ค้าเพียงส่วนหนึ่งที่ได้ประโยชน์จากการซื้อขายสินค้าส่วนนี้

นะจันยังส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือนอกเกาะนะจัน โดยได้ใช้จ่ายเงินประมาณปีละ 4.737 ล้านบาท และมีบางส่วนส่งเงินออมฝากไว้กับธนาคารภายนอกประมาณปีละ 15.735 ล้านบาท จึงเห็นได้ว่า เกาะนะจันยังพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอกสูง

การศึกษาเกาะนะจันดังที่สรุปมาทั้งหมดนี้ อาจสรุปในสาระสำคัญเพื่อการวางแผนพัฒนาได้ 2 ส่วน คือ ด้านศักยภาพ และปัญหา กล่าวคือ

6.1.1 ศักยภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

เกาะนะจันมีศักยภาพในการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากยังมีการใช้ที่ดินไม่เต็มประสิทธิภาพ เกษตรกรขยายที่ทำกินโดยการบุกรุกป่าสงวนมากกว่าการพัฒนาทางการผลิต การผลิตส่วนใหญ่จึงยังคงเป็นแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะสวนมะพร้าว ที่รอการเก็บเกี่ยวผลตามธรรมชาติ นอกจากนี้ เกาะนะจันยังมีโอกาสและศักยภาพในการขยายตัวด้านการค้าและบริการมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว จะสามารถขยายการผลิตสาขาเกษตรกรรมให้ตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ เช่น การเลี้ยงปลาสัตว์เพื่อเป็นอาหาร การปลูกพืชผักสวนครัว และผลไม้ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าวบางส่วนเป็นมะพร้าว-น้ำหอม เป็นต้น

การใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อเกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อาจพิจารณาได้จากศักยภาพของพื้นที่เกาะนะจัน โดยเฉพาะในกลุ่มระดับที่ 1 และ 2 ของแต่ละด้าน ซึ่งมีร้อยละ 30 เหมาะต่อการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น และเกษตรกรรมพัฒนา ร้อยละ 14 เหมาะเป็นพื้นที่ชุมชนหนาแน่นปานกลาง ร้อยละ 36 ควรได้รับการสงวนและอนุรักษ์ไว้ และร้อยละ 8 เหมาะต่อการจัดเป็นแหล่งนันทนาการ จึงเห็นได้ว่า ศักยภาพพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เป็นหัวใจสำคัญของเกาะนะจัน ในอันที่จะสงวนแหล่งต้นน้ำลำธารและทัศนียภาพที่ดี

6.1.2 ปัญหาเกาะนะจัน

จากการสอบถามปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอยู่อาศัยของประชาชนเกาะนะจันด้านต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับถนนที่ไม่สะดวกทั่วถึงถึงร้อยละ 73.3 รองลงมาคือ ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นร้อยละ 70.4 และปัญหาด้านตลาดสินค้าเกษตรในการจำหน่ายพืชผล ร้อยละ 55.6 ส่วนปัญหาอื่น ๆ มีปัญหาเรื่องน้ำด้านคุณภาพและปริมาณ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ปัญหาที่ดินทำกินมีคุณภาพต่ำและไม่เพียงพอ ปัญหา

การขาดเงินทุน และปัญหาปริมาณผลผลิตต่ำของพืชเกษตร จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหว่า รัฐควรเป็นผู้ดำเนินการ ถึงร้อยละ 73.9 ควรมีการร่วมมือกันร้อยละ 14 และจะแก้ไขปัญหาเองเพียงร้อยละ 10.8 เท่านั้น

ในด้านรูปแบบการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ประชาชนมีความเห็นที่ต้องการให้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.2 แต่ไม่ออกความเห็นถึงร้อยละ 23.9 ซึ่งผู้อาศัยอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งด้านใต้มีความต้องการในสัดส่วนมากที่สุด

สภาพปัญหาของเกาะพะงันสรุปได้ดังนี้

(1) ปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรและที่ดิน

(1.1) ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า เพื่อใช้ไม้และทำการเกษตรกรรม ทำให้พื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารลดลงอย่างรวดเร็ว อันจะก่อปัญหาด้านนิเวศวิทยาต่อเนื่อง

(1.2) ปัญหาคุณภาพดินไม่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม พื้นที่ดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นทราย มีคุณค่าทางอาหารต่ำ ทำให้ผลผลิตต่ำ และเร่งให้เกิดการขยายที่ดินทำกิน บุกรุกพื้นที่ป่ามากขึ้น

(1.3) ปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำยังไม่เพียงพอ ทำให้ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง ทั้งนี้เพราะสภาพพื้นที่เกาะพะงัน ไม่มีแอ่งเก็บกักน้ำตามธรรมชาติ น้ำธรรมชาติจึงไหลทิ้งลงสู่ทะเลเป็นส่วนใหญ่

(1.4) ปัญหาการขยายตัวของบริการการท่องเที่ยวอย่างขาดทิศทางและแนวทางที่ดี ทำให้สภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงโดยการทดแทนด้วยสิ่งก่อสร้างมากจนเกินไป

(2) ปัญหาด้านการตั้งถิ่นฐานและสังคม

(2.1) ปัญหาการอพยพออกของประชากร ทำให้ประชากรเกาะพะงันในอดีต มีแนวโน้มลดลง โครงสร้างของประชากรมีผู้สูงอายุในสัดส่วนที่สูง แรงงาน

การผลิตส่วนใหญ่ย้ายออกจากเกาะพะงัน ทั้งชั่วคราวและถาวร ทำให้ขาดแรงงานในการพัฒนาและปรับปรุงการผลิตของเกาะพะงัน

(2.2) การตั้งชุมชนที่กระจัดกระจาย ทำให้เกิดปัญหาการให้บริการด้านสาธารณสุขโรค เพราะการให้บริการต้องลงทุนสูงและในแต่ละชุมชนเองมีการตั้งถิ่นฐานที่ไม่เป็นระเบียบ ขาดการวางผังที่ดี

(2.3) ประชากรมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากสาเหตุด้านโภชนาการและขาดความรู้ด้านอนามัยแม่และเด็ก

(3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจของประชากร

(3.1) ประชากรมีรายได้น้อย และมีภาระจากรายได้ไม่เหมาะสม ในขณะที่ ค่าครองชีพสูงอันเนื่องมาจากการพึ่งพาสินค้าจากภายนอก และการขยายตัวของการท่องเที่ยว

(3.2) ประชากรขาดที่ดินทำกินที่เพียงพอ ทำให้มีรายได้น้อยและมีการบุกรุกป่าสงวนมากขึ้น

(3.3) ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ และราคาผลผลิตต่ำด้วย ทำให้ประชากรไม่มีแรงกระตุ้นในการพัฒนาการผลิต และยกระดับรายได้ของตนเอง

(3.4) การผลิตภายในเกาะ ยังไม่ตอบสนองความต้องการการบริโภคได้อย่างเพียงพอ ต้องนำเข้าสินค้าจากภายนอก ทำให้ประชากรบริโภคสินค้าในราคาที่สูง

(4) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม

(4.1) ถนนมีคุณภาพต่ำใช้ได้เพียงบางฤดู และไม่สามารถติดต่อระหว่างชุมชนหลายแห่งได้ ทำให้การเดินทางไม่สะดวกเท่าที่ควร

(4.2) การบริการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ไม่เพียงพอ และทั่วถึง

(4.3) ประชากรยังมีไฟฟ้าใช้เพียงบางส่วน บางพื้นที่ และบางเวลา

(4.4) การสื่อสารภายในและกับภายนอกเกาะพะงัน ยังไม่สะดวกรวดเร็วเพียงพอ

(4.5) การเก็บและกำจัดขยะยังไม่มีเพียงพอ โดยเฉพาะในชุมชนและเขตพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้อาจเกิดการแพร่กระจายของโรคได้อย่างรวดเร็ว

(4.6) การขาดการเตรียมการด้านการระบายน้ำและบำบัดน้ำทิ้ง การเก็บและกำจัดสิ่งปฏิกูล ปัญหานี้จะเป็นปัญหาที่สำคัญต่อไปในอนาคตอันใกล้ ในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาอำเภอเกาะพะงัน

6.2.1 บทบาทและทิศทางการพัฒนาอำเภอเกาะพะงัน

อำเภอเกาะพะงันมีการเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน และมีทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ จึงสามารถจะปรับปรุงและยกระดับการผลิตได้อีก นอกจากนี้ ความงามของสภาพธรรมชาติ ทั้งบนบกและในทะเล นับว่าเหมาะต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในการพัฒนาเกาะพะงันนั้น นอกจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว เกาะพะงันควรมีภาพอนาคตของการพัฒนา (Development scenario) หรือมีบทบาท และทิศทางการพัฒนา ดังนี้

"เกาะพะงัน เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแบบสงบ ภายใต้การคงรักษาเอกลักษณ์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น"

ในลักษณะของชุมชนเกษตรกรรมที่พึ่งตนเองได้นั้น เกาะพะงันจะมีรูปแบบและความเข้มข้นในการผลิตที่สามารถเลี้ยงประชากรในเกาะ และสามารถป้อนให้แก่ธุรกิจบริการการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและกระบวนการผลิต ในพื้นที่เกษตรกรรมให้เข้มข้นยิ่งขึ้น การดำเนินการดังกล่าวนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประชากรให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ดีขึ้น

ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างจากสมัย โดยเน้นความเป็นธรรมชาติมากกว่า การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีขนาดปริมาณ และราคา ที่เหมาะสมต่อการที่จะรักษาไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของเกาะพะงันตลอดไป

รูปแบบและทิศทางการพัฒนาดังกล่าว จะมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวคือ



- (1) เกษะจะงันจะมีบทบาทเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกษะสมุข โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวขวรวิวารของเกษะสมุข ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเทียวทางทะเลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- (2) ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม เกษะจะงันจะมีส่วนช่วยในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศจากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- (3) ในด้านการกระจายความเจริญและรายได้ แม้ว่าเกษะจะงันจะมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท แต่การส่งเสริมการเกษตรและการท่องเที่ยว จะกระตุ้นให้เกษะจะงันมีการปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป บริการพื้นฐานและบริการทางสังคมต่าง ๆ จะมีการจัดหามากขึ้น ทำให้ชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้น ควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการผลิตที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว ลักษณะดังกล่าวจะทำให้วิถีชีวิตของประชากรดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องและอยู่ในทิศทางกำรพัฒนาชนบทของจังหวัดและประเทศ
- (4) ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยวิถีชีวิตของประชากรเกษะจะงันที่ยังคงผูกพันกับธรรมชาติ และประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงจากการพัฒนาทรัพยากรเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการผลิตทางการเกษตรและการท่องเที่ยว จะกระตุ้นให้ประชากรเกษะจะงันรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ และจะพยายามรักษาไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติที่จะช่วยให้การดำรงชีพของตนดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

สำหรับบทบาทในระดับอนุภาคของเกษะจะงันหรือในเขตพื้นที่ต่าง ๆ นั้น จากการนิจารณาลักษณะทางกายภาพ ทรัพยากร สภาพการตั้งถิ่นฐาน และสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เห็นควรกำหนดบทบาทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะบทบาทหลักหรือบทบาทที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ ดังนี้

พื้นที่ที่ 1.1 (ที่ราบเกษะจะงัน ต.เกษะจะงัน) กำหนดให้เป็นพื้นที่ชุมชนศูนย์กลางเกษะจะงัน ที่มีแนวโน้มพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลาง มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการ และการปกครอง การพัฒนาใดในพื้นทีนี้ จะมีความก้าวหน้าและทันสมัยกว่าพื้นที่อื่น ๆ แต่ต้องมีการควบคุมและป้องกันการเกิดมลภาวะเป็นอย่งดี อย่งดี และมีขอบเขตการพัฒนาคี่แน่นอน

พื้นที่ 1.2 (ที่ราบเกาะพะงัน ต.บ้านใต้) กำหนดให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ได้รับปรับปรุงการผลิตและกระจายการผลิตเป็นพิเศษ โดยมีชุมชนบ้านใต้เป็นศูนย์กลางของพื้นที่ที่มีลักษณะท้องถิ่น เสริมด้วยบทบาทด้านการท่องเที่ยวบริเวณชายหาด การพัฒนาใด ๆ ในพื้นที่นี้ควรคำนึงถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นพิเศษ

พื้นที่ 2 (ที่ราบเชิงเขาตาหลวง) มีบทบาทเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่เน้นการกสิกรรมและประมง (ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก) ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนชนบทพัฒนา โดยมีชุมชนบ้านโฉลกหล้าเป็นศูนย์กลางพื้นที่และศูนย์กลางการประมง บ้านศรีธนูเป็นชุมชนรองของพื้นที่ ส่วนการเกษตรกรรมในพื้นที่นี้ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตที่สามารถป้อนธุรกิจการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงการชลประทานเป็นสำคัญ

พื้นที่ 3 (พื้นที่ภูเขาฝั่งตะวันออก) ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ และมีสภาพความยากจนที่สุด ในขณะที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่ดีที่สุด จึงเป็นพื้นที่ที่เปราะบางที่สุดแต่มีความสำคัญมากในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในอนาคต ดังนั้นจึงกำหนดให้พื้นที่นี้มีบทบาทด้านการันทนาการและการท่องเที่ยว ที่ควรได้รับการส่งเสริมและควบคุมให้มีขนาดและรูปแบบเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบาทโดยรวมของเกาะพะงัน บทบาทเหล่านี้จะเน้นเป็นพิเศษเฉพาะบริเวณชายฝั่งเท่านั้น ส่วนพื้นที่ตอนในให้คงเป็นเขตเกษตรกรรม ไม่ยื่นดันที่ ได้รับการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเข้มงวด การประสานกันระหว่างบทบาททั้งสองควรได้รับการพิจารณาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์

บทบาทต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นกรอบที่สำคัญในการกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

6.2.2 นโยบายการพัฒนา

จากบทบาทและทิศทางดังกล่าว จึงควรกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาอำเภอเกาะพะงัน ดังนี้

(1) มุ่งยกระดับคุณภาพ ปริมาณ และการตลาด ของผลิตผลทางการเกษตร และส่งเสริมให้ประชากรมีการผลิตรองเป็นอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ให้ปรับปรุงและกระจายผลิตภาคเกษตรกรรมให้เพิ่มขึ้นมากขึ้น

(2) มุ่งยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสมมากขึ้น ปรับปรุงคุณภาพของประชากรให้มีความสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่อาจเปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงรักษาสถานทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากที่สุด

(3) มุ่งลดอัตราการเคลื่อนย้ายประชากรออก และควบคุมการขยายตัวของประชากรและการผลิต ให้ประสานสอดคล้องกัน ในอันที่จะเกิดความสมดุลย์ ระหว่างจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยว กับความสามารถในการรับประชากรทางการผลิตและบริการของพื้นที่

(4) พัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพะงัน โดยให้พื้นที่ชายหาดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาแบบธรรมชาติ มีความสงบ มีการอนุรักษ์สถานแวดล้อมธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด อีกทั้งพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งธรรมชาติอื่น ๆ ให้เสริมการพัฒนารท่องเที่ยวโดยรวม

(5) เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการที่จะสนับสนุนการเพิ่มผลผลิต การพัฒนารท่องเที่ยว และยกระดับชีวิตของประชากร ทั้งนี้โดยให้ขนาดการบริการพอเหมาะกับขนาดการพัฒนาโดยรวม

(6) ระดมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกอำเภอแก่กับผู้ประกอบการภาคเอกชน รวมทั้งให้ประชากรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างให้เหมาะสมกับบทบาทและทิศทางการพัฒนา

(7) ควบคุมการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ โดยการสงวน ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และสถานแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมไว้ ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีพของประชากรในระยะยาว

6.2.3 เป้าหมายการพัฒนา

เมื่อที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจของประชากร และพัฒนาเกาะพะงันให้มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยว โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งสถานแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมไว้ให้มากที่สุดนั้น ในการพัฒนาจึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) กำหนดให้เศรษฐกิจของเกาะพะงันเติบโตในอัตราร้อยละ 6.2 ต่อปี* ซึ่งจะทำให้มูลค่าผลิตทั้งสิ้นในปี 2539 เป็นมูลค่าสูงถึง 595 ล้านบาท โดยให้มีการปรับสัดส่วนของสาขาการผลิตต่าง ๆ ให้มีภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน การผลิตขั้นปฐมภูมิจะปรับปรุงให้มีผลผลิตสูงขึ้น และมีการกระจายการผลิตแบบผสมมากขึ้น

(2) กำหนดให้ประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.08 ต่อปี ซึ่งจะทำให้มีประชากร 8,806 คน ในปี 2539 นอกจากนี้ จะต้องมีเป้าหมายการจำกัดจำนวนครัวเรือนเกษตร ไม่เกิน 2,000 ครัวเรือน เพื่อให้เหมาะสมกับขีดความสามารถการรับกำลังประชากรของพื้นที่** ประชากรนอกการเกษตรให้มีรายได้จากกิจกรรมการค้าและบริการ โดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยว และบริการเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ

การเพิ่มขึ้นของประชากรนี้ คาดว่าจะเกิดจากการอพยพกลับท้องถิ่นของประชากรเกาะพะงัน และการอพยพเข้าของแรงงานภาคการค้าและบริการ ซึ่งจะมีอัตราเพิ่มตามธรรมชาติเกิดขึ้นด้วย

(3) กำหนดให้อัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 22.86 ต่อปี ซึ่งจะทำให้มีนักท่องเที่ยวประมาณ 128,222 คน ในปี 2539 ซึ่งจะมีห้องนักประมาณ 3,000 ห้อง การรักษาระยะเวลานักของนักท่องเที่ยวไม่ให้ต่ำกว่า 12 วัน/คน และให้ใช้จ่ายเงินคนละเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 400 บาท/วัน คาดว่าในปี 2539 การท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดรายได้ทางตรงถึง 615 ล้านบาท

6.2.4 กลยุทธ์การพัฒนา

(1) กำหนดแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และวางมาตรการในการควบคุมการใช้ที่ดิน รูปแบบอาคาร และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ระดับความสามารถที่รองรับได้ และเหมาะสมตามขอบเขตของการพัฒนาแต่ละพื้นที่

*ให้เพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับเป้าหมายการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2530-2534, (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย) หน้า 3-30.

**พื้นที่เกษตร 50,000 ไร่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 25 ไร่

(2) วางมาตรการช่วยเหลือ ปรับปรุง และยกระดับการผลิต ส่งเสริมอาชีพ และปรับปรุงด้านการตลาดของสินค้าเกษตรกรรม

(3) กำหนดแผนงาน โครงการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและบริการ แก่ประชาชนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวอย่างพอเหมาะ โดยให้การพัฒนาด้านนี้เป็นเครื่องช่วยในการควบคุม และขยายตัวของการท่องเที่ยว การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านคมนาคมขนส่ง

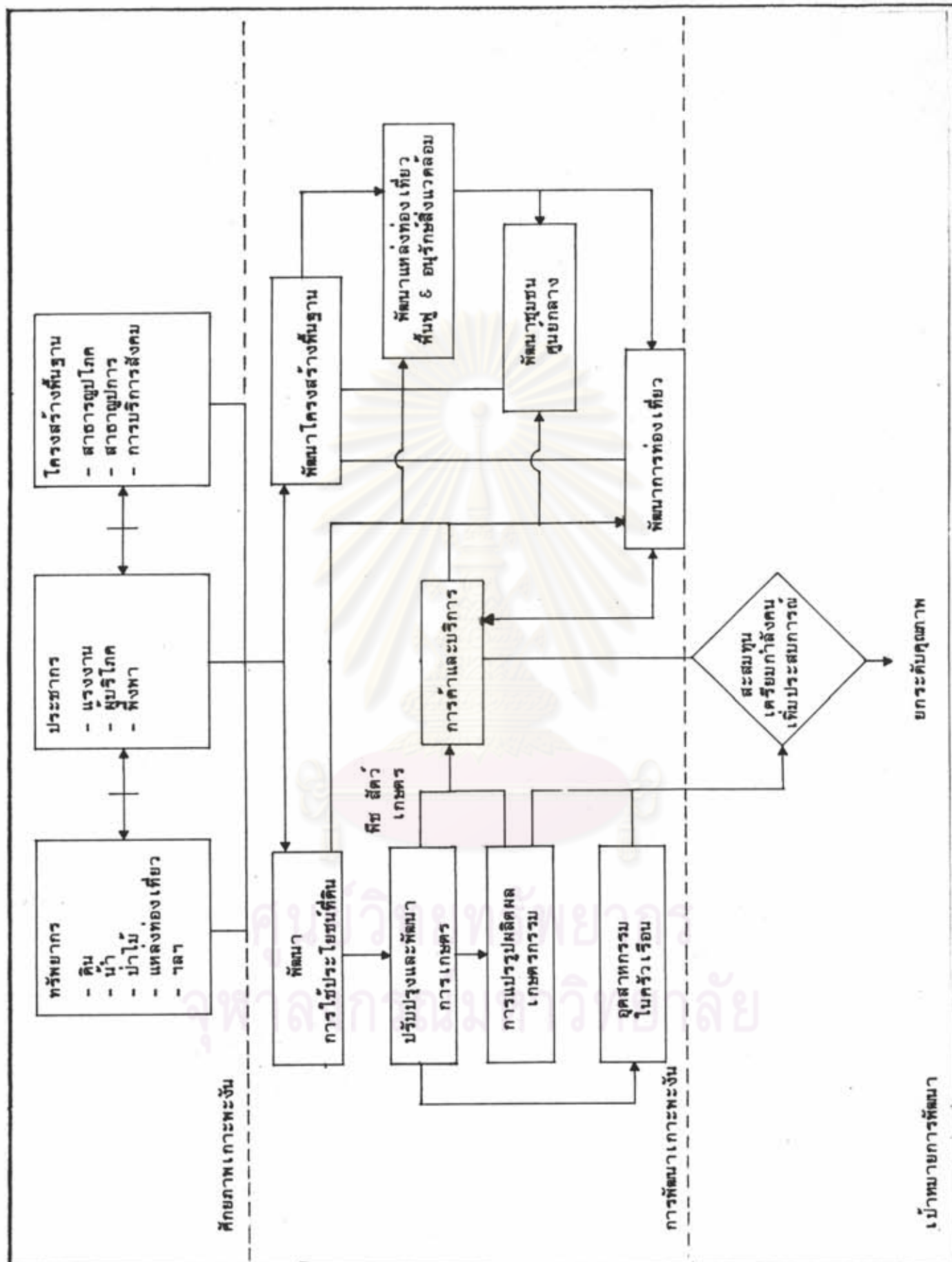
(4) จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน และการอุปโภค-บริโภค ให้เพียงพอ และมีคุณภาพ

(5) ส่งเสริมการค้าและบริการ รองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว โดยให้ความสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นเป็นพิเศษ

(6) ปรับปรุงการบริหารและการปกครองท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว และเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ต้องให้ประชากรเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารแผนทุกด้านและทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

กลวิธีการพัฒนา อาจกำหนดความสัมพันธ์และขั้นตอนดังแสดงในรูปที่ 78

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



รูปที่ 78 แนวทางและขั้นตอนการพัฒนาเกาะพะงัน

อนุชา เล็กสกุลดีดก

6.3 แผนงานการพัฒนาเกาะพะงัน

6.3.1 แผนการใช้ที่ดิน

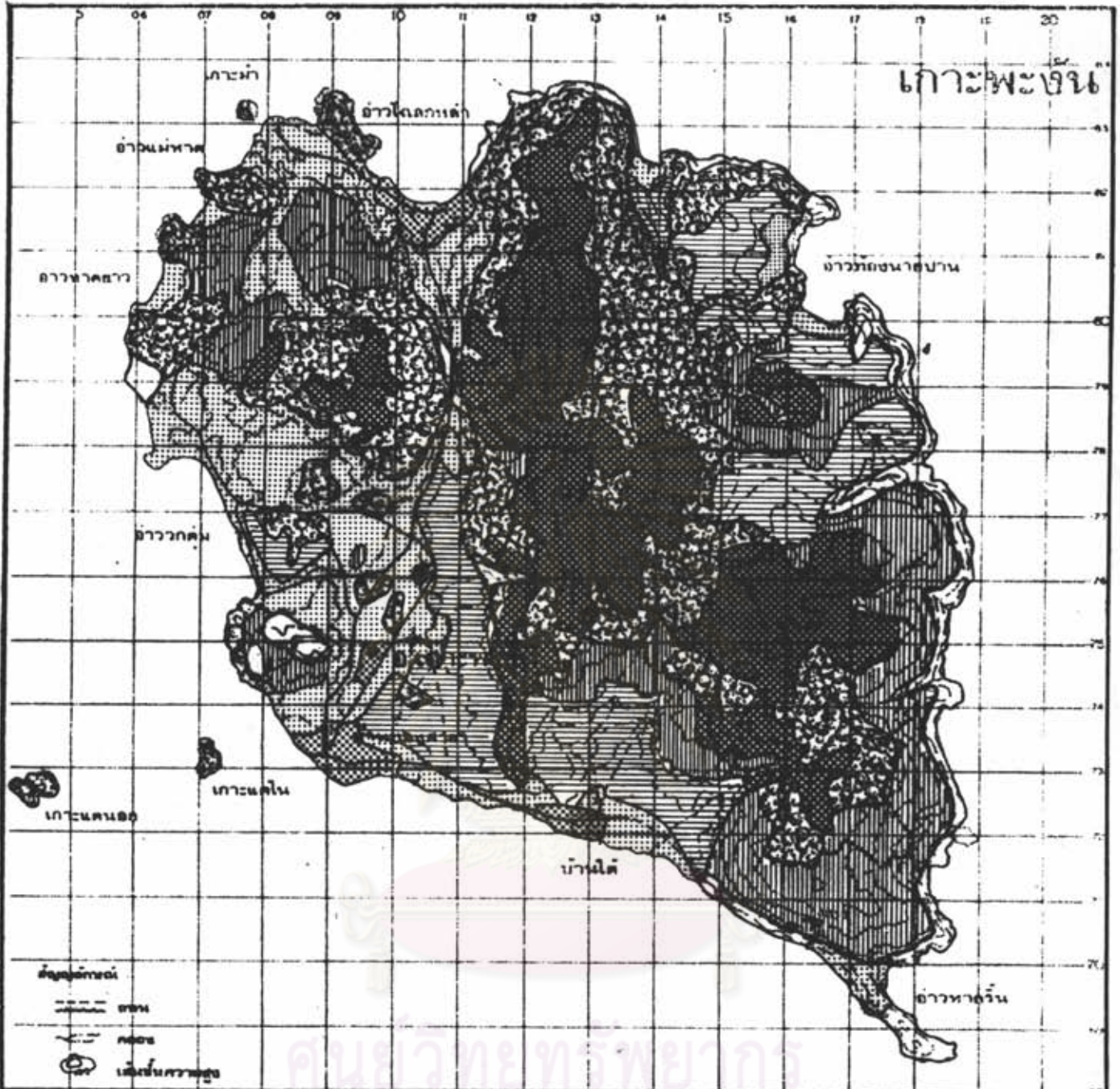
เกาะพะงันมีศักยภาพในการพัฒนาทางเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวค่อนข้างดี และยังมีพื้นที่ป่าไม้คงเหลืออยู่ แต่ประชากรเกษตรได้รับผลตอบแทนจากการผลิตต่ำ ทั้งนี้เพราะขาดการเพิ่มผลผลิต นอกจากนี้ การขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมในทางทำลายได้ ดังนั้น การพัฒนาเกาะพะงันในเบื้องต้น จำเป็นต้องกำหนดแผนพัฒนาการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

รูปที่ 79 แสดงเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเกาะพะงัน โดยได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 7 เขต คือ







(1) พื้นที่สงวน เป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้สมบูรณ์ จำเป็นต้องสงวนไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และคงระบบนิเวศวิทยาเอาไว้ พื้นที่เหล่านี้ห้ามการตัดไม้ทำลายป่าอย่างเด็ดขาด และไม่ให้มีกิจกรรมใด ๆ เข้าไปใช้ประโยชน์ ยกเว้นเพื่อการศึกษาและนันทนาการที่ได้รับอนุญาตแล้ว ภูเขาและไหล่เขาที่มีป่าไม้ และมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 20 จัดให้เป็นเขตป่าพื้นที่สงวนทั้งสิ้น

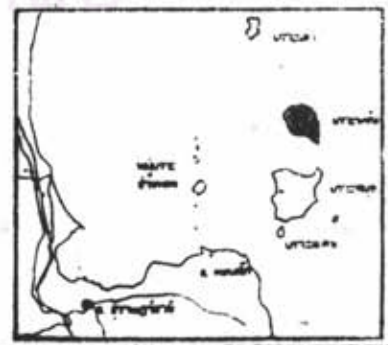
(2) พื้นที่อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพ เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุกแผ้วถางทำไร่สวนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเกาะพะงัน และในบริเวณที่ลาดเชิงเขา มีความลาดชันตั้งแต่ร้อยละ 15-20 (เช่น เขาตาหลวง) เป็นบริเวณที่ควรฟื้นฟูสภาพป่า โดยการปลูกป่าทดแทนอย่างเร่งด่วน โยกย้ายราษฎรที่อาศัยอยู่อย่างผิดกฎหมายออกจากพื้นที่ ทั้งนี้โดยมีมาตรการให้ราษฎรปลูกป่าควบคู่กับการทำเกษตรกรรม (Agro-forestry) ในช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนการย้ายออก นอกจากนี้ พื้นที่ที่ได้รับ สทก.1 จำเป็นต้องแนะนำให้ราษฎรปลูกป่าควบคู่ไปด้วย

(3) พื้นที่เกษตรกรรมไม้ยืนต้น เป็นพื้นที่กสิกรรมในเขตที่ลาดชัน ร้อยละ 7-15 ที่อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเกษตรกรรมมีลักษณะทำกินอย่างถูกต้อง ให้นำแนะและส่งเสริมการทำกสิกรรมประเภทไม้ยืนต้น เช่น ขางพารา หรือ ไม้ผลต่าง ๆ และปลูกพืชคลุมดิน โดยมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างถูกวิธี



เครื่องหมายและคำอธิบาย

-  พื้นที่สูงวน
-  พื้นที่อนุรักษ์ให้ฟื้นฟูสภาพป่า
-  พื้นที่เกษตรกรรมไม้ยืนต้น
-  พื้นที่เกษตรกรรมแบบเข้ม
-  พื้นที่เกษตรกรรมและชุมชน
-  ศูนย์กลางชุมชน
-  แหล่งนันทนาการ



รูปที่ 79 แผนที่การใช้ที่ดิน เกาะพะงัน

อนชา เด็กสกุลดิลก

การศึกษาและวางแผนพัฒนา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(4) พื้นที่เกษตรกรรมแบบเข้มข้น คือการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้อง เช่น การใช้ปุ๋ยเพื่อปรับสภาพของดิน การปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชแซม (เช่น กาแฟ, โกโก้) และการปรับเปลี่ยนหลักกิจกรรมหลัก (มะพร้าว) บริเวณที่มีความลาดชัน 3-6 ต้องมีการสร้างคันดินเพื่อป้องกันการไหลป่าของน้ำ และการชะล้างพังทลายของดิน

(5) พื้นที่เกษตรกรรมและชุมชนชนบท เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีชุมชนปะปนอยู่ รวมถึงชุมชนที่เรียงรายอย่างเบาบางริมถนน พื้นที่เหล่านี้บางส่วนโดยเฉพาะบริเวณชายหาด จัดให้เป็นแหล่งบริการการท่องเที่ยวที่ได้สภาพธรรมชาติแบบเกษตรกรรม มีความหนาแน่นไม่เกิน 13.3 คน/ไร่ จัดให้เป็นเขตพัฒนาธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณชายหาดท้องศาลา หาดบ้านใต้ หาดรี้น (ใน-นอก) หาดท้องนาขปานใหญ่-น้อย หาดชวด หาดแม่หาด หาดหัด หาดขาว (ตะวันตก) หาดโนนเพรา-ศรีบุญ และหาดวกต้อม-โนนวก

(6) เขตชุมชน เป็นชุมชนหนาแน่นปานกลาง หรือชุมชนศูนย์กลางที่มีตลาดร้านค้าให้บริการประชากรเกาะพะงัน ได้แก่ ตลาดท้องศาลา ตลาดบ้านใต้ และตลาดโลกหล้า ทั้งนี้ ตลาดท้องศาลาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมด้วย ชุมชนเหล่านี้จะต้องได้รับการจัดวางผังชุมชนอย่างถูกต้อง การตัดถนน จัดวางท่อระบายน้ำ การบำบัดน้ำทิ้ง และการกำจัดขยะมูลฝอย ต้องได้รับการดำเนินการโดยเร่งด่วน

(7) เขตันทนาการ (เป็นเขตอนุรักษ์ประเภทหนึ่ง) ได้แก่ บริเวณที่นักท่องเที่ยวสนใจ สวนสาธารณะ และที่รักษาทัศนียภาพ บริเวณนี้ไม่มีบริการการท่องเที่ยวหรือจำกัดให้มีเฉพาะบริการพื้นฐาน (เช่น บริการชายหาด) แต่เพียงเล็กน้อย ได้แก่ ชายฝั่งด้านตะวันออกทั้งหมด ยกเว้น (1.2) หน้าผาและแหลมด้านตะวันออก เกาะทุกเกาะ (ยกเว้นเกาะแตนอก ซึ่งเป็นเขตสัมปทานถ่านหิน) เขากินนก เขาก้า จุดสูงสุดถนนท้องศาลา-โลกหล้า วนอุทยานน้ำตกนาง ผาชันน้ำดัน และอ่างเก็บน้ำทุกแห่ง

รูปที่ 80 สรุปตำแหน่งที่เหมาะสมของแต่ละเขตพื้นที่

เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ควรได้มีการจัดทำผังเมืองรวม ผังชุมชน ผังชายหาดพัฒนา และการวางแผนการจัดการพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเกาะพะงัน โดยเร่งด่วน นอกจากนี้ ให้มีการประกาศใช้ข้อบังคับการปลูกสร้างอาคาร กำหนดความสูง ความหนาแน่น ระยะถอยร่น ที่เว้นว่าง และลักษณะอาคาร ใน



พื้นที่ลุ่มวงน



พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่พู



พื้นที่เกษตรกรรมไม่ยั้งดิน



พื้นที่เกษตรกรรมแบบชั้น

รูปที่ 80 ตำแหน่งที่เหมาะสมการใช้ที่ดิน

อนุชา เล็กสกุลติก

การศึกษาและวางแผนพัฒนา อำเภอกะพะงั่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษากวาวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ ๘๐ ตำแหน่งที่เหมาะสมการไฟฟ้ที่ดิน (ค.อ.)	อนชฯ เล็กสกุลดิลก
-------------------------------------------------	-------------------

การศึกษาและวางแผนพัฒนา อำเภอกะพะงั่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 วิทยานพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่ต่าง ๆ ทั้งทั้งเกาะ ทั้งนี้โดยเน้นบริเวณชายหาดและสองข้างถนนให้คงเอกลักษณ์
ธรรมชาติเกาะนั้นไว้ให้มากที่สุด

6.3.2 แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและชลประทาน

(1) สสำรวจและก่อสร้างฝายน้ำล้นบริเวณคลองและร่องน้ำต่าง ๆ เพื่อ
จ่ายน้ำสำหรับการชลประทานในที่ราบเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ น้ำที่กักเก็บได้ยังจะใช้เพื่อการ
อุปโภคบริโภค ได้อีกด้วย เช่น คลองตก คลองซารเสด็จ (ตอนบน)

(2) ขยายปริมาณกักเก็บน้ำ ฝายน้ำล้นบางแห่ง โดยการเพิ่มขึ้นฝาย
หรือยกขอบฝายน้ำล้นเช่น น้ำตกนาง เชียงบังบอน กำแพงกม กำแพงท่าคู และเขามบ

(3) วางท่อน้ำเพื่อการประปา และการชลประทานไปยังชุมชน และพื้นที่
เกษตรกรรม ที่ขาดแคลน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณพื้นที่เชิงเขาตาหลวง และชุมชน
ชายหาดต่าง ๆ

(4) ขุดบ่อน้ำตื้นสาธารณะภายในหมู่บ้านต่าง ๆ

(5) สร้างและแนะนำให้สร้างถังเก็บน้ำฝน เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน

(6) ปรับปรุงพรวนและบึง เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง เช่น พรุหาดรีน
และชุมชนเมืองแหลมสน(ปรับปรุงคุณภาพน้ำด้วย) เป็นต้น

6.3.3 แผนงานพัฒนาการเกษตร

(1) ส่งเสริมการขยายผลผลิตจากข้าว ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย
การยกคันนาเปลี่ยนพันธุ์ข้าว การใช้ปุ๋ย และสารเคมี

(2) ส่งเสริมการปลูกพืชแซมในสวนมะพร้าว ได้แก่ กาแฟ โกโก้
พริกไทย รวมถึงพืชตระกูลถั่วเพื่อคลุมหน้าดิน

(3) ส่งเสริมการปลูกหญ้า เช่น หญ้ากินนี หญ้าเนเปียร์ หรือมอริซัส
ใช้เลี้ยงโค กระบือ ในสวนมะพร้าว

- (4) ปรับปรุงการผลิตมะพร้าว โดยการเพิ่มการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักในสวนมะพร้าว และปรับเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าว
- (5) ส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นและผลไม้ เช่น ขางพารา เงาะ มะม่วง ลางสาด มะม่วงนิมพานต์ อย่างถูกวิธีและเหมาะสมตามสภาพพื้นที่
- (6) ส่งเสริมการปลูกพืชผัก สวนครัว ให้มากขึ้น
- (7) สำรวจสถานที่และส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง และเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
- (8) สนับสนุนการแปรรูปผลผลิตผลการเกษตรก่อนจำหน่าย รวมถึงการนำวัสดุเหลือใช้มาผลิตสินค้าหัตถกรรม จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว
- (9) ส่งเสริมการเลี้ยงโค กระบือ ไก่พันธุ์เนื้อ และสุกร ในครัวเรือน และแบบเป็นฟาร์มขนาดเล็ก-กลาง
- (10) จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มและชมรมต่าง ๆ ในด้านเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- (11) ส่งเสริมด้านตลาดสินค้าเกษตร ทั้งภายในและภายนอก

6.3.4 การพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพะงัน จะต้องเป็นแบบธรรมชาติ และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยมีโครงข่ายการท่องเที่ยวให้บ้านท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว หาดรีนและบ้านโกลกหล้าเป็นศูนย์กลางรองการท่องเที่ยว และมีโครงข่ายเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รอบเกาะพะงัน ดังแสดงในรูปที่ 81 และมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- (1.1) พัฒนาชายหาดแบบมีที่นั่ง โดยการแนะนำปรับปรุงสภาพ



ชุมชนให้มีระบบผังที่ดี มีการจัดบริการและรูปแบบอาคารอย่างเหมาะสม ได้แก่ หาดรีน หาดวอกตุ้ม/ในวก หาดบ้านใต้ หาดท้องศาลา หาดท้องนายปานน้อย-ใหญ่ หาดแม่หาด เป็นต้น

(1.2) ปรับปรุงชายหาด ไม่มีที่ปัก ให้เป็นบริเวณอนุรักษ์ ให้มีการท่องเที่ยวแบบไป-กลับในวันเดียว มีกิจกรรมแบบชั่วคราวต่าง ๆ รักษาเขตพื้นที่สาธารณะไม่ให้มีการบุกรุก ได้แก่ หาดธารเสด็จ หาดน้ำตก หาดกรวด

(1.3) แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น น้ำตก แหล่งประวัติศาสตร์ ให้ดูแลรักษาสภาพธรรมชาติและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพัฒนาปรับปรุงใด ๆ ต้องมีแบบแผนที่แน่นอน มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(1.4) จัดสร้างจุดชมวิว และแหล่งนันทนาการเพิ่มขึ้น เช่น บริเวณเขาหินหมก แหลมกุงใหญ่ ยอดสูงสุดถนนท้องศาลา-โฉลกหล้า วัดเขาถ้ำ ประภาคารแหลมหาดรีน เขาลาดไม้แก้ว และวนอุทยานน้ำตกนาง

(1.5) พัฒนาผังบริเวณและสัญลักษณ์ชุมชนบ้านโฉลกหล้า โดยคงรักษากิจกรรมด้านอาชีพการประมงและการแปรรูปผลิตผลจากการประมงของประชากรไว้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะพะงัน

(2) การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว

(2.1) ส่งเสริมและควบคุม กิจกรรมการบริการการท่องเที่ยว (ได้แก่ บังกาโลว์ที่ปัก ร้านอาหาร บริการรถเช่า) ให้เพียงพอ เหมาะสมตามขนาดการขยายตัวของการท่องเที่ยว ควบคุม แนะนำด้านคุณภาพและระเบียบการให้บริการ

(2.2) ส่งเสริมและจัดระเบียบให้ประชาชนท้องถิ่นจัดบริการนำเที่ยวภายในเกาะ ทั้งทางบกและทางเรือ โดยมีการอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ และคนนำทางที่ดี มีความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับเกาะพะงัน และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

(2.3) ส่งเสริมการผลิตหัตถกรรมและสินค้าพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประดิษฐ์จากวัสดุท้องถิ่น เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว

(2.4) ควบคุมและจำกัดรูปแบบและขนาดของสถานบันเทิงเรีง-รมณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ควรเป็นสถานบันเทิงขนาดเล็ก ที่ไม่ให้เกิดภาพพจน์ทางลบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และตั้งอยู่เฉพาะใน เขตชุมชนศูนย์กลาง

(2.5) สนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กและกลาง โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการท้องถิ่น ตลอดจนการอบรมให้คำแนะนำการประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

(3) การส่งเสริมการตลาด

(3.1) ให้มีการประชาสัมพันธ์ แนะนำการท่องเที่ยวเกาะพะงัน อย่างจำกัดและถูกต้องในทิศทางที่เน้นความสงบและเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว

(3.2) จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณท่าเรือท้องศาลาและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

(3.3) จัดทำป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และป้ายสื่อความหมาย องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

(4) พัฒนาองค์การการท่องเที่ยว

(4.1) จัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวเกาะพะงัน ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้ประกอบการเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอก ตัวแทน ททท. ทำหน้าที่กำกับดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ

(4.2) จัดตั้งสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือผู้ประกอบการด้วยกัน ให้มีการลงทุนอย่างเหมาะสม

(4.3) จัดตั้งองค์กรประชาชนท้องถิ่น คอยติดตามดูแล และส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีบทบาทและทิศทางที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมท้องถิ่น

6.3.5 การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

(1) ให้การศึกษาอบรมโรงเรียนแก่ประชาชน เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรมด้านวิชาชีพ กิจกรรมพิเศษ ศาสนา และความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมชุมชน ระบบนิเวศวิทยาป่าต้นน้ำลำธาร และปะการัง เป็นต้น

(2) ส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย สำหรับนักเรียนและประชาชน นิยามาจัดสร้างสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และสวนสุขภาพ

(3) ติดตาม ป้องกัน ดูแลรักษา โรคภัยไข้เจ็บของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และอบรมแนะนำให้ประชาชนมีความรู้ในด้านการป้องกันและรักษาด้วยตนเอง ตลอดจนมีความรู้ด้านการโภชนาการ และสุขาภิบาลอาหาร

(4) แนะนำและสนับสนุนการสร้างและใช้ส้วมราดน้ำสำหรับประชากรที่ห่างไกล หรือไม่มีส้วมใช้

(5) จัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน แหล่งท่องเที่ยว และจัดหาที่กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบในเกาะพะงัน สำหรับชุมชนขนาดเล็กหรือผู้ประกอบการขนาดเล็ก อาจแนะนำให้ใช้เตาเผาขยะขนาดเล็กด้วย

(6) แนะนำและกำหนดให้ชุมชนและสถานประกอบการบังกาโลว์จัดสร้างระบบบำบัดน้ำทั้งแบบติดกับที่ (On site treatment plant) หรือแบบอเอกระบ่อซึมในจุดสถานที่ไม่ปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล

(7) กวดขันไม่ให้มีการระเบิดปลาในเขตปะการัง จัดการฝังที่นอชบริเวณปะการังที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการจอดเรือ และเป็นแนวเขตแสดงบริเวณห้ามเรืออวนลากเข้าใกล้แนวปะการัง นอกจากนี้ ให้มีการให้การศึกษา แนะนำประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปะการัง และวิธีการที่ถูกต้องในการชมปะการัง สำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยว

(8) จัดทำโครงการปลูกป่าประชาอาสา การปลูกป่าทดแทนในเขตบุงรุก การปลูกป่าและไม้ผลยืนต้นในเขตที่ดิน ราษฎรที่มีความลาดชันสูง เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(9) จัดวางและพัฒนาระบบการป้องกันและรักษาความปลอดภัย สำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยวให้รวดเร็วและทั่วถึง

6.3.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(1) พัฒนาโครงข่ายถนน-เกาะพะงันให้เชื่อมโยงทั่วถึงกันอย่างสะดวก (รูปที่ 82) โดย

(1.1) ยกระดับด้านคุณภาพและขนาดถนนหลัก สายท้องศาลา-โฉลกหล้า และท้องศาลา บ้านใต้ เป็นถนนลาดยางกว้าง 5 เมตร ไหล่ทางกว้างข้างละ 3 เมตร (เพื่อการขยายตัวในอนาคต) กำหนดการก่อสร้างอาคารข้างละ 5 เมตร

(1.2) ปรับปรุงถนนสายรอง (ลาดยาง) สายบ้านมะเดื่อหวาน-หินกอง-ศรีธนู-วังตะเคียน สายท้องศาลา-โรงพยาบาล-วัดมุ่ม-หินกอง และสายบ้านโฉลก



หน้า-แม่หาด ให้มีความกว้าง 5 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1.5 เมตร ลาดข้างหรือคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนถนนสายรองอื่น ๆ ปรับปรุงให้มีคุณภาพที่ใช้ได้เกือบทุกฤดูกาล

(1.3) ตัดถนนสายใหม่หรือยกระดับจากทางลัดลงเป็นถนนใช้ได้ทุกฤดูกาล ได้แก่ สายวังตะเคียน-โฉลกหน้า โฉลกหน้า-หาดซวด-บ้านท้องนาขปาน บ้านใต้-บ้านท้องนาข-บ้านท้องนาขปาน บ้านท้องนาข-หาดซวดเสด็จ และบ้านคำข-หาดวัน กว้างไม่น้อยกว่า 8 เมตร

(1.4) ปรับปรุงถนนภายในชุมชนให้กว้างขวาง มีคุณภาพ (คอนกรีตเสริมเหล็ก) มีโครงข่ายที่เหมาะสม และมีทางระบายน้ำทั้งทุกสาย

(1.5) ปรับปรุงทางลัดสำหรับการเดินเท้า และรถจักรยานยนต์ ให้ใช้ได้ในช่วงฤดู

(2) ขยายบริการไฟฟ้าให้ทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณที่มีการบริการการท่องเที่ยว

(3) จัดทำระบบน้ำประปาคุณภาพ สำหรับจ่ายน้ำบริเวณที่ราบเกาะพะงัน

(4) ขยายและปรับปรุงการให้บริการโทรศัพท์ และการสื่อสารอื่น ๆ

(5) สนับสนุนให้มีการใช้ท่าเรือของรัฐ การก่อสร้างท่าเรือใด ๆ ในอนาคต จะต้องมีการนิยามความเหมาะสมของที่ตั้ง และผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อน

(6) จัดระเบียบและควบคุมการเดินทางในเกาะพะงัน

6.3.7 การพัฒนาชุมชนศูนย์กลาง

(1) จัดตั้งสุขาภิบาลเกาะพะงันตามข้อเสนอของอำเภอเกาะพะงัน และสำนักผังเมือง

(2) จัดทำผังชุมชนศูนย์กลาง ได้แก่ บ้านท้องศาลา บ้านใต้ บ้านโฉลกหน้า และให้ข้อเสนอแนะการจัดทำผังเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

(3) ปรับปรุงระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในชุมชน

6.4 แนวทางการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

6.4.1 ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ

จากข้อเสนอแนวทางการพัฒนาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาเกาะพะงันที่ควรนำไปพิจารณาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำความเข้าใจร่วมกันในบทบาททิศทาง และแนวนโยบายการพัฒนา จากนั้นจึงนำแผนต่าง ๆ ไปดำเนินการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน จำแนกและแจกแจงในรายละเอียด เมื่อเสนอผู้ตัดสินใจในระดับต่าง ๆ นอกจากนี้ ให้มีการนำแผนงานไปกำหนดเป็นโครงการและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาประจำปีของอำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง เมื่อดำเนินการต่อไป

แผนงานต่าง ๆ เหล่านี้ควรได้รับการอนุมัติและสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังคน จากระดับจังหวัดและระดับกระทรวง หรือการสนับสนุนงบประมาณเป็นกรณีพิเศษแล้วแต่กรณี

6.4.2 องค์การการพัฒนา

นอกจากองค์กรที่รับผิดชอบการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีบุคลากรในระดับจังหวัดและอำเภอแล้ว หน่วยงานในกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ จะมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการพัฒนาเกาะพะงันเช่นกัน องค์กรเหล่านี้ควรได้ดำเนินการพิจารณาแผนงานการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ความรับผิดชอบของตน เมื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาต่อไป

การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีปัจจุบัน มีคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นองค์การท้องถิ่นที่ประชากรจะมีส่วนร่วมได้มากในการพัฒนา การระดมความร่วมมือจากประชากรในแผนงานโครงการ และในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นมาตรการที่ควรดำเนินการด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพัฒนาเกาะพะงัน มีความสมดุลย์หลากหลายในแต่ละสาขามากยิ่งขึ้น มีการควบคุมการพัฒนาให้เป็นไปตามกรอบและแนวทางทั้งหมด และ

มีการเตรียมรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว องค์การร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ควรได้รับการพิจารณาจัดตั้งเป็น "คณะกรรมการการใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพะงัน" ขึ้น โดยประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้ประกอบการภาคเอกชน ทวีษากรบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น และจากภายนอก ร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยมีผู้บริหารระดับจังหวัดเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรอง แนะนำ ควบคุม และดำเนินการการพัฒนาใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างถูกต้อง

การจัดตั้งสภามณฑลเกาะพะงัน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนามี ความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพขึ้น

6.4.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการต่าง ๆ ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น การควบคุมดูแลปะการัง การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่า กฎหมายเกี่ยวกับภาษี และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรได้มีการออก ข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมอาคารทั่วทั้งเกาะพะงัน ให้มีความสูง ระยะถอยร่น ความหนาแน่น ลักษณะรูปแบบอาคารและกิจกรรมการใช้อาคารอย่างเหมาะสมตามสภาพพื้นที่ เพื่อคงรักษาสภาพเอกลักษณ์ของเกาะพะงันไว้

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจตามกฎหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการ พัฒนาคณะเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอกชนท้องถิ่น เป็นอีกทางหนึ่งซึ่งควรดำเนินการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย